GAZETA LWOWSKA.

W Piątek Nro. 56. 14. Maia 1824.

Wiadomości kraiowe.

Uwiadomienie
C. K. Rządu kraiowego.

Nayiaśnieyszy Pan naywyższą uchwałą z d. 8. Listopada r. z. i stosownie do przepisów Patentu z d. 8. Grudnia 1820 raczył Henrykowi Ludwikowi Fricke, mieszczaninowi, tokarzowi i posiadaiącemu przywiley na poprawy sikawek i machin hydraulicznych, nadać pięcioletni przywiley na wynalazki, co do istoty zasadzaiące się na tem: 1) na klapie zamykaiącey rurę przez ziednoczenie więcey części w iednem laniu i metalu utworzoney i na nowym rodzaiu dna kotła wietrznego, przezco gdy wiele rzeczy połączonych dotąd z sobą staie się niepotrzebnych, także materyiał, myto i czas oszczędzone zostaną a że i pobocznych dziur w rurze nie ma, przeto stępel wodę w całey długości rury naciągniętą, doskonale wyciska; w kotłach wietrznych zaś, iedna tylko zasmoka rury związkowe naprzemian otwiera i zamyka; a kocioł ów razem dwa dotąd oddzielne przeciwklapy w sobie obeymuie, oprócz tego z powodu połączenia rur z kotłem wietrznym, bez lutowania cyną obeyść się można. 2) Na stęplu nowego rodzaiu który lany z mosiądzu nabiera elastyczności, cisnieniem wody iak naydoskonaley otwór zamyka, przez walce mosiężne w prostém poruszeniu zostaie i od dotychczasowych deleko iest trwalszy; przyczem wreszcie bardzo słabe tarcie stępla łatwo ucbylone być może; a iednak woda przezto bynaymniey uchodzić nie będzie, a elastyczność, czyli cisnienie wody, wydarzaiące się braki w rurze n. p. przez wypychanie wody nie czyni szkodliwemi; 3) na właściwém i niekosztownem urządzeniu, aby sikawki same napełniały się wodą, przyczem dodać należy, że główne części dotąd opisane, przyprawić można, do wszystkich innym także sposobem urządzonych dawnych sikawek ku ułatwieniu i prędkiemu rozebraniu i czyszczeniu machin, a to bez różnicy czyli u sikawek ogniowych i w pompach skutek podwoyny iedną lub dwiema rurami osiągniony będzie; 4) na sikawkach ogniowych takiego składu, że podwóyne skutkowanie za pomocą dwóch stępli prostopadle działaiących, o iedney żerdzi, koleią lub naprzemian osiągnione zostanie, skrzynia wietrzna nie iest częścią oddzielną, ale każda rura ma w sobie iednę część tey skrzyni z iedney sztuki kruszcu ulaney, a zatem połączenie rury ze skrzynią wietrzną łatwym bardzo sposobem za iednem zamknięciem dzieie się i podług tego podwóyna skuteczność w sikawkach ręcznych, koblowych lub ze skrzynią, dla małey obiętości tey machiny, niemniey tanności i że łatwo do przenoszenia pożytecznie użyta być może.

Wiadomości zagraniczne.

Brazyliia i Portugaliia.

Gazeta urzędowa umieściła następuiący wyrok datowany d. 18go Grudnia z Bemposty, ale teraz dopiero ogłoszony:

»Don Juan z Bożey Łaski i t. d. Zważywszy iak ważną dla służby Bożey, dla służby Moiey i dla powszechney całego Królestwa pomyślności iest rzeczą usunąć na stronę wszelkie przeszkody, które wynikaią z owey odmiany Administracyi i praw, zaprowadzoney w tym nieszczęśliwym czasie, kiedy Moi wierni poddani wszystkich Stanów uciemiężani byli od rewolucyynego stronnictwa ożywionego duchem zniszczenia; zważywszy i to także iak pożyteczną i potrzebną iest rzeczą, użycie środków zbawiennych i zastosowanych do powszechnego dobra; wreście przystaiąc na to, co Mi wyrokiem z d. 19go Lipca przełożyła Junta Ministeryialna postanowiona względem roztrząsnienia rzeczonych i znowień, z: wyrokowałem co następuie:

»Odwołnię wyrok tak zwanych Stanów z d. 22go Marca 1821, ogłoszony przez tak zwaną rejencyią d. 24go wspomnionego miesiąca. Wyrok ten ogłasza z naywiększą bezczelnością zdarzenia rewolucyyne wykonane w dniach nieszczęśliwych 24tym Sierpnia i 15tym Września za prawne i potrzebne, oświadcza oraz tych wszystkich za zasłużonych oyczyźnie, którzy mieli śmiałość należyć do nich. Na hańbę sławy narodowey i wierności narodu kładzie ón do rzędu cnót naywiększy i naybaniebnieyszy

ze wszystkich występków. Postanowiłem i rozkazałem przeto wyrok ten i wszystkie dokumenta, ściągaiące się do obaloney Konstytucyi, iey zasad, albo do wykonaney na nią przysięgi zniszczyć, wydrzyć z ksiąg, do których był wciągniony, lub tak go wymazać ażeby nie można było odczytać go więcey i by nie przypominał nam owych nieszczęście przynoszących wypadków.«

»Odwołuię także wyrok tak zwanych Stanów z d. 28go Czerwca 1821 pozwalaiący każdemu uczyć publicznie i zakładać szkoły elementarne, co tyle znaczy iak gdyby zaprowadzać nieobyczayność i niszczyć pierwsze zarody wychowania, tudzież nauki młodzieńczey, wszakże naypierwszem wszystkich oświeconych Rządów powinno być staraniem czuwać nad tem, ażeby niczego nie uczono, coby się sprzeciwiało religii, dobrym obyczaiom i zasadom Państwa. Tym końcem potrzeba będzie, ażeby professorowie, nim wydziały nauk obeymą, wywiedli się wprzódy ze swoich do tego zdolności, iak to przepisane było dawnieyszemi prawami, które ninieyszém zachowywać rozkazuię. Wszystkie powyższym sposobem założone szkoły, maią być natychmiast zamknięte, ieżeli professorowie ich nie dowiodą, że uczynili zadosyć prawnym postanowieniom.«

Tu, by żadna wątpliwość nie zachodziła, wymieniono wszystkie rozporządzenia Stanów, ninieyszą uchwałą zniesione. Ogółem iest wszystkich 40.

Wielka Brytaniia i Irlandyia.

Sekretarz Stanu P. Canning był d. 19go Kwietnia na obiedzie, który każdey wielkiey nocy zwykł dawać Lord Major Londynu. Było na nim 660 osób. Gdy spełniano zdrowie Xięcia Sussex siedzącego przy Lordzie Majorze, tenże wniósł zdrowie P. Canninga, z tą iednak uwagę, iż w sposobie myślenia nie zgadza się z tym Ministrem. P. Canning podziękował w krótkiey mowie, utrzymuiąc, że lud w Anglii nigdy ieszcze tak bardzo nie zgadzał się z Ministrami iak teraz; słabością usprawiedliwiał nieprzytomność swoiego Kolegi Lorda Liverpoola. Lord Major pił potem zdrowie Biskupa Londyńskiego, który za to prosił o pozwolenie wniesienia zdrowia małżonki Lorda Majora. Na co Lord Major odpowiedział, że gdy żona iego nie iest zwyczayną mówić, a osobliwie publicznie (śmiech głosny) przeto obowiązany iest iey imieniem tak szanownemu podziękować Prałatowi. Po obiedzie tańczono aż do rana.

Listy z Kapsztadu donoszą, że Angielska woienna galiota Baracoote zabrała po zaciętey potyczcę na Wschodnio-Afrykańskiem morzu okręt Hiszpanski uzbroiony 14tu działami i osadą 130 ludzi a zaprowadziwszy na wybrzeże morskie, wysadziła na ląd 300—400 będących na nim niewolników murzynów.

Dnia tego samego, gdy Gazety Londyńskie ogłosiły prospekt i warunki nowey z domem Goldsmitha i Komp. zawartey Kolumbiianskiey pożyczki 4,760,000 fr. szterl. niektóre z tych Gazet ogłaszały także zabawne obwieszczenia innych chełpliwych przedsiewzięć n. p. o założeniu towarzystwa balonów powietrznych (*Air Balloan Company*) do przewożenia dóbr ruchomych i podróżuiących do różnych części świata, a w potrzebie nawet do Xiężyca i do planet; o założeniu wielkiego powietrznego towarzystwa dla stolicy (*Grand Metropolitan Air Company*) maiącego dostarczać stolicy wszelkich potrzebnych wiatrów i powietrza i t. d. Ostatnie to towarzystwo daiące nagrody 72 3/8 przyymuie nawet w zamianę obligacyie Poyasu i Otahaickie akcyie!

Z prowincyią Kanadą przyydzie może do prawdziwey niezgody. Ma ona swóy własny Parlament złożony z rady prawodawczey (z Izby Wyższey) i ze zgromadzenia Reprezentantów ludu (z Izby Niższey). Rzeczona Izba Niższa nie chce iuż od lat kilku zezwolić na to, ażeby kray macierzysty podług własney dowolności rozrządzał temi publicznemi podatkami i przychodami, które dotąd obracano na opłatę osób umieszczonych przy wydziale sprawiedliwości i Król. cywilnych urzędników, utrzymuie przeciwnie: »że tem czego prowincyia dostarcza, ona sama powinna tylko rozrządzać podług upodobania władz prowincyionalnych, bez wdawania się kraiu macierzystego.« Przy końcu ostatnich posiedzeń d. 8go Marca, oświadczył Gubernator prowincyi obu razem zgromadzonym Izbom Parlamentu, że ieżeli dłużey potrwaią te nieważne przywłaszczania sobie władzy ze strony Izby Niższey, nieodzowna z tąd dla prowincyi wyniknie strata, czem zapewne spowodowany kray macierzysty surowemi uchwałami położy tym przywłaszczeniom tamę. — Zgromadzenie Izby Niższey Kanady uchwaliło pod d. 4tym Marca podać obszerny adres do JKMci, gdzie bezwątpienia wyiaśniony zostanie prawdziwy stan tey okoliczności.

Gazety Londyńskie umieściły list następuiący z Honduras z d. 8go Grudnia r. z. »W tey chwili właśnie zawynął tu okręt Al-

bion z Old-Providence*) wioząc 16 dla Poyasu przeznaczonych osób. Między niemi byli: Baron St. Lucas (dawniey Tomasz Stenhouse) Podsekretarz Stanu spraw morskich i woyny; kaznodzieia Rial, Proboszcz u St. Anny i u St. Józefa; Hrabia de Rio Negro (były Admirał Wright, a dawniey ieszcze Kapitan Wright) Kommandor orderu zielonego krzyża; wielu innych Kommandorów zielonego krzyża a ieden Kawaler zielonego płaszcza. Baron St. Lucas utonął nieszczęśliwym sposobem w zatocę czarney rzeki, chcąc ze czterema innemi wylądować. Był nayprzednieyszym Państwa haroldem, z kąd wnosić można, że Macgregor miał być koronowany. Kaznodzieia Rial umarł 27go Listopada ze zgryzoty. Macgregor nazywa się teraz samowładnym Xięciem Poyasu. Szczególnieyszym wyniósł się sposobem: Był naprzód Podpułkownikiem, potém Jenerałem, potém Kacykiem z tytułem Xiążęcia a nareście został samowładnym Xiążęciem. Na pokładzie Albionu są także Laskarkowie. Przestrzegaią tam zupełney etykiety, i nazywaią się pomiędzy sobą Milordami i Milladami. Albion naładowany iest żywnością i zapasami woiennemi dla imaginacyynego Rządu Poyasu.«

Francyia.

Król Jmć dawał d. 22. Kwietnia prywatne posłuchanie Jenerałowi Porucznikowi Hrabiemu Digeon, przed odiazdem iego do Hiszpanii na dowództwo po Hrabiu Bourmoncie.

Król Hiszpański dał Jenerałowi Porucznikowi Donnadieu, w dowód wysokiego szacunku, Wielki Krzyż Królewskiego orderu Karola III.

Jenerał Porucznik Hrabia Guilleminot miał iuż odpłynąć z Toulonu do Konstantinopola. Bierze z sobą trzech Adjutantów, między któremi także P. Lostende. Piękny zbiór nayprzednieyszych waz porcellanowych fabryki Seviers wiezie w podarunku dla W. Sułtana.

Gazety Paryzkie z d. 26. i 27. Kwietnia (odebrane w Wiedniu przez nadzwyczayną sposobność) nie umieściły nic ważnego, oprócz dalszego ciągu rozpraw o zmnieyszeniu procentów na posiedzeniu d. 26. t. m. (d. 25. nie było żadnego posiedzenia, iako w Niedzielę). Na posiedzieniu d. 24. mówił Hrabia de la Bourdonnaye przeciw P. Humann (z Oppozycyi lewéy strony) obstaiąc za wnioskiem do prawa, wszelako z niektóremi odmianiami. P. Ricard (z Gardu) mówił przeciw wnioskowi, po którym wstąpił na mównicę Minister Skarbu i w obronie wniosku do prawa miał głos zaymuiący siedm półstronnic Monitora. Gdy Minister Skarbu skończył Mowę, odłożono obrady do d. 26go. Dnia tego mówili przeciw wnioskowi PP.: Bourdeau, Sanlot-Baguenault, Hrabia Thiars i Leclerc de Beaulieu, a za wnioskiem PP. Louvigny, Pavy, Syrieys de Marinhac i Ricard (z wyższey Garonny). Obrady względem wniosku odłożono na d. 27. Sądzą, że przed d. 29. ukończone nie będą. Z resztą donoszą wszystkie Paryskie listy, iż nie ma żadnéy wątpliwości, że wniosek do prawa względem zmnieyszenia procentów utrzyma się znaczną większością głosów.

Podług zdania P. Humann wniosek powinien był następuiącym sposobem być ułożony:

»Upoważniony iest Minister Skarbu, prowizyie trzyprocentowe zaprowadzić na mieysce 5procentowych, które Rząd opłacał wierzycielom Państwa w summie 28 millionów, co nastąpi lub przez zamiane pięćprocentowych na trzyprocentowe, albo przez wypłatę pięćprocentowych sprzedawszy trzyprocentowe.«

»Pięćprocentowe zapisy, które aż do ilości 28 milionów na trzyprocentowe zamienione być powinny, oznaczone będą losami przez ciągnienie.«

»Działanie to finansowe tak dalece tylko powinno mieć mieysce, ieżeli

»1) Właścicielom, losem wyznaczonych pięć procentowych zapisów zostawia wybór między odebraniem swoiego nominalnego kapitału, lub zamianą na trzyprocentowe w kursie po 75 franków.«

2) Jeżeli iest pewnym skutkiem pomnieyszenia o piątą część pięćprocentowych prowizyy za pomocą zamiany, albo wypłaty kapitałów;

»3) Jeżeli Skarb korzystać zacznie z pomnieyszenia tego kapitału naydaléy od dnia 1go Stycznia 1826.«

Z powodu słabości nie mógł Jenerał Foy być na ostatniém posiedzeniu Izby.

Pierwszy wyborowy obwód Paryża przystąpi wkrótce do obioru nowego Deputowanego, na mieysce Jenerała Foy, który obrany był w trzech różnych mieyscach. Zdaie się, że P. Lafitte podany będzie na ten wybor za kandydata. Ciekawi iesteśmy, iak sobie Ministeryium względem niego postąpi, odkąd stanął na czele tych Francuzkich bankierów, którzy ułożywszy się z Rządem obowiązali się co-

*) Z wyspy Babamy, gdzie Macgregor dawniey Korsarz a potém mniemany Kolumbyiski Admirał miał swoię siedzibę, uzbraiał okręty i skład zdobycze.

starczyć kapitałów na zapłacenie dawnieyszych pięćprocentowych długów.

Jedna z Gazet Londyńskich z dnia 20. z. m. wyraża się następuiącym sposobem o Francuzkim finansowym planie pomnieyszenia procentów: »Z ostatnich, to iest, z Sobotnich Gazet Paryzkich dowiaduiemy się, że Kommissyia wyznaczona do zgłębienia planu Skarbowego tyczącego się zmnieyszenia pięćprocentowych prowizyy zdała sprawę dnia wspomnionego. Zdanie iey było zupełnie zgodne z proiektem Ministeryialnym, który doradzała przyiąć bez żadney odmiany. Ponieważ rzeczą iest podobną do prawdy, że większa część Izby równie, iak i Kommissyia póydzie za zdaniem Ministrów, proiekt ten za kilka dni utrzyma się w Izbach, a właściciele kapitałów pożyczonych Rządowi, chociażby taki środek Rządu zdawał im się nie korzystny, będą musieli uledź związkowi wszystkich prawie główných kapitalistów Europy, na których pomocy może P. de Villele polegać niezawodnie. Nayszczczególnieyszymi, iak słyszeliśmy, sprzymierzeńcami iego w tym kraiu (w Anglii) są: domy braci Baringów, PP. Reid, Irving i Komp. i P. N. M. Rothschild; w Paryżu P. Lafitte a w Amsterdamie P. Hope. Te pięć domów pozyskał sobie naprzód Francuzki Minister Skarbu względem tak wielkiey finansowey operacyi, iaka tylko od prywatnych przedsięwziętą być może, a wsparty ich zapewnieniem odważył się rzeczony środek przełożyć. Bankierowie ci ze wszystkich miast, gdzie maią banki, a za pomocą związków swoich ze wszystkich prawie miast Europy wciągnęli głównych kapitalistów pod temi samemi warunkami do sprawy Francuzkiego Ministra Skarbu, przez co obrót iego finansowy tak dalece rozszerzony został, że większa część kapitałów wielu znacznieyszych Europeyskich domów bankowych zaręcza za dobre onegoż udanie się. Gdy wniosek o zmnieyszeniu procentów utrzyma się w Izbach Francuzkich, wspomnione pięć domów bankowych, wypłacą tym, którzy nie zechcą przystać na zmnieyszenie procentów cały kapitał w terminach poniżey wyrażonych, rozeszlą także papiery na nową trzyprocentową pożyczkę, których sprzedaż dostateczną będzie na zapłacenie niechcących przystać na prowizyie po trzy od sta. Ich źrzódła pomocy są tak wielkie, że gdyby nawet połowa wierzycielów Francyi żądała powrotu kapitałów, są w stanie zapłacić im wszystko. Zależeć to będzie zupełnie od wyboru owych bankierów, czyli właścicielów pięćprocentowych kapitałów zaraz wypłacić maią, czyli ratami tylko w przeciągu dwóch, albo trzech lat, a oprócz kapitałów, któremi rozrządzać mogą, obiecał im Francuzki Minister Skarbu znaczną ilość papierow Skarbowych dać zupełnie pod ich rozrządzenie. — Kiedy więc Angielskie trzyprocentowe papiery idą dzisiay po 96, a owe Stanów Zjednoczonych Ameryki półnoeney po 82, do czego liczyć także należy znaczną stratę przy wymianie, z pewnością za tém spodziewać się może, że znacznie dopytywać się będą o nowe Francuzkie trzyprocentowe papiery, z czego wnioskuiąc środek ten przełożony przez Ministra iuż tak uważać należy, iak gdyby zupełnie zabezpieczony. Szczegóły, iakim sposobem przemiana Francuzkiego długu Stanu do skutku przyprowadzoną będzie, wyięliśmy z naylepszych źrzodeł; tak więc działanie to finansowe iest teraz z powodu wielkości swoiey przedmiotem szczególnieyszego interesu wszystkich prawie kapitalistów.«

Pułkownik Maziau wplątany do spisku z d. 19. Sierpnia 1820 i skazany do więzienia na całe życie, okazawszy żal szczery, zupełną łaską od Króla obdarzony został.

Królestwo Polskie.

— Z Warszawy d. 1. Maia. —

N. Pan Cesarz Rossyyski i Król Polski raczył naylaskawiey ozdobić orderami S. Stanisława III. klassy: JPP. Bonaw. Błazowskiego Kassiera Jen. Kr. Pol.; Józ. Marszałowskiego, Nacz. Wydz. Soln. w Kom. Rząd. Przycho. i Skarbu; Ant. Dobka Rewizora doch: Skarb: w Woie: Lubels:; Winc: Woyc: Trzetrzewinskiego 1go Refe: w Wydz: dochod: stępl: przy Kom: Rząd: Przych: i Skarbu; Mich: Rościszewskiego Komm: Skarb: w Kom: Woie: Płoc:; Pankr: Jaroszewskiego Kom: Wydz: Admin: przy teyże Kom:; Fel: Zmiiewskiego Kom: Wydz: Admin: przy Kom: Woie: Augustow:; Dan: Skoranicza Nacz: Sekcyi Skarb: przy Kom: Woiew: Płoc:; Jana Bromirskiego Asses: Leś: przy Kom: Woie: Płoc:; Mich: Kisieluickiego Kom: Deleg: Obw: Prasnysk:; Kaź: Luxa Kom: Deleg: Obw: Płoc:; Józ: Broniewskiego Kom: Deleg: Obw: Pułtus:; Jó: Kramera Kom: Deleg: Obwod: Ostrołęck:; Woyc: Bonkowskiego Poborcę Województwa Płockiego.

Redakcyia Józefa Bensy; Druk J. J. Pillera.